

سخن نخست

سال‌ها از اولین تلاش‌ها برای انتشار نشریه‌ای با گرایش کاملاً پژوهشی در موسیقی می‌گذرد. پژوهش‌نامه‌هایی که از پی یکدیگر آمدند و رفتند یا ماندگار شدند. نسل موسیقی‌دان و موسیقی‌شناس امروز دست کم تداوم ده ساله‌ی انتشار دو نشریه با گرایش‌های پژوهشی را تجربه کرده است؛ «فصلنامه ماهور» و «کتاب سال شیدا». مانند بسیاری از تجربه‌های علمی دیگر، این‌ها هم خارج از آکادمی رخ داده‌اند تا شاهدهی باشد بر کاستی‌های آکادمی در ایران از یک سو و بلا تکلیفی موسیقی از سوی دیگر. عجیب نیست، چرا که موسیقی هنری است که در فضای فراخ تعیین نشدگی، بی‌توجهی و در بهترین شرایط تحمل و نادیده گرفتن پیچ و تاب می‌خورد، بنابراین چشمداشت توجه رسمی بدان بیهوده به نظر می‌رسد.

گنجینه‌ی ده ساله‌ای که حاصل فعالیت و پشتکار همکاران اندیشمند ما بود امروز فراروی ما است. اندوخته‌ای که به مدد آن می‌توان پا را فراتر گذاشت و مرحله‌ای نو را آغاز کرد. شاید اکنون بیراه نباشد اگر ادعا کنیم که به فضای بیشتری برای نشر افکار و عقاید و دستاوردهای پژوهشی در زمینه‌ی موسیقی نیاز داریم. می‌دانیم که کار تالیفی زیادی در ایران انجام نمی‌شود اما همین اندک هم گاه تا مدت‌ها منتظر نوبت چاپ یا یافتن جایی می‌ماند که از لحاظ گرایش‌های فرهنگی و تخصصی با نوشته یا نویسندگان نزدیک باشد، در نتیجه ممکن است کم‌کم پژوهندگان از این کمبود فضا و امکان نشر خسته شوند و دیگر تلاشی برای در میان گذاشتن آنچه می‌دانند، با دیگر همکاران و علاقه‌مندان نکنند. از طرفی، به علت همان کمی کارهای پژوهشی درباره‌ی موسیقی که اشاره کردیم، همه‌ی تجربه‌های پیش از این، نشریاتی بودند که به همه‌ی مسائل مرتبط با موسیقی و تقریباً همه‌ی گونه‌های موسیقی می‌پرداختند. درست است که بعضی از آنها گرایش بیشتری به یکی از گونه‌های موسیقی یا نوع ویژه‌ای از نگرش، دارند اما این هنوز در رفتار و کردارشان کاملاً روشن و واضح نیست. ما فکر می‌کنیم اکنون زمانی است که با همه‌ی کاستی‌ها می‌توان نشریه‌ای داشت که آگاهانه و به اختیار، تنها بخش‌های خاصی از حوزه‌های متعدد پژوهش موسیقی را پوشش دهد. در اواخر سال ۱۳۸۷ که به آرامی اندیشه‌ی بنیاد مهرگانی در مخیله‌مان تکوین می‌یافت به این موضوع توجه کردیم که در حال حاضر کدام بخش‌ها و کدام زمینه‌ها از نظر کمیت (و شاید کیفیت) آنقدر تناور شده است که بتوان نشریه‌ای جدا برای آن منتشر کرد. آنچه پس از تفحص در آثار بی‌درنگ توجه را جلب می‌کرد این بود که آثار پژوهشی چاپ شده (یا نشده) در این سال‌ها بیش از هر چیز در حوزه‌ی مطالعات تاریخی قرار می‌گیرد. گرایش همایش‌ها و فهرست آثار چاپ شده در نشریات این را به سادگی بر ما مکشوف می‌سازد، پس با گوشه‌ی چشمی به چندی از کارهای خودمان که آنها هم در این حوزه بود تصمیم گرفتیم مهرگانی بر مطالعات تاریخی متمرکز باشد. این تصمیم را نه از سر اجبار و نه از سر تعصب بر معدود نوشته‌های پراکنده‌ی یاران مهرگانی بلکه از دل‌نگرانی برای فرهنگی که گذشته‌ی خویش را فراموش کند، گرفتیم. به همه‌ی دلایلی که گفته شد شکافتن تاریخ می‌توانست تنها کار مهرگانی باشد، اما از آنجا که امید جزء جدایی‌ناپذیر جان آدمی است تجزیه و تحلیل موسیقی و تمرکز موسیقی‌شناسانه بر ماده‌ی موسیقی را نیز که تاکنون به غایت کمیاب بوده است در زمره‌ی فعالیت‌های خویش قرار دادیم، شاید روزی آن هم آنقدر بی‌بالد که خود به نشریه‌ای جدا نیاز پیدا کند. از این گذشته، امروز توجهی به ادبیات تحلیلی - که به تازگی در حال منسجم شدن است - در نشریات تخصصی غیر پژوهشی مانند «فرهنگ و آهنگ» و «گزارش موسیقی» بر دوش دانشجویان روزافزون شمار موسیقی (در نقش خواننده و نویسنده) در حال شکل گرفتن است، همین دلگرمی ما شد در اینکه چنین نوشته‌هایی ممکن است، تولید شود و خواننده‌ای نیز بیابد.

از این دو حوزه‌ی فعالیت که بگذریم توانایی خود ما یا سابقه‌ی فعالیت‌هایمان یا حتا فهرست شماره‌ی نخست مهرگانی نباید باعث این سوءتفاهم شود که ما تنها در حوزه‌ی موسیقی ایرانی مقاله به چاپ خواهیم رساند. پرداختن به همه‌ی گونه‌ها و سبک‌های موسیقی تنها اگر با هنجارهای پژوهشی و حوزه‌ی فعالیت مجله‌ی ما (تاریخ موسیقی و آنالیز) مطابقت داشته باشد در مهرگانی میسر است. ما تنها با بعضی موضوعات و حوزه‌های مطالعاتی آشنایی بیشتری داریم بنابراین آثار پژوهشی رسیده را چنان که رسم تمامی نشریات در دنیا است، به داوری خواهیم فرستاد.

آخرین تصمیم بسیار مهم که باید گرفته می‌شد درباره‌ی چگونگی انتشار بود. مسائل فنی به طبع رساندن یک نشریه در ایران بیش از حد دشوار و غامض است؛ از تهیه‌ی مجوز و یافتن امکانات مادی (مانند دفتر و ...) گرفته تا نگرانی از بابت چاپخانه و در نهایت هم فروش و مسائل مالی. اگر همه‌ی این دشواری‌ها می‌خواست پیش رویمان باشد پس کدام زمان باقی می‌ماند که به اصل کار پردازیم؟ به همین علت بر آن شدیم که در آغاز دومین دهه از سده‌ی بیست و یکم و حالا که بیش از هر زمان دیگری در ایران و به دست انسان ایرانی قدرت رسانه‌های الکترونیک بر مردم جهان آشکار شده است، آن چند کلام حرف را که می‌خواهیم به گوش همکاران و دوستانمان برسانیم بر بال اینترنت منتشر سازیم و خود از قید تمامی انتظار کشیدن‌ها آزاد کنیم. می‌دانیم که منتشر کردن نشریه‌ی اینترنتی آن هم پژوهشی و با موضوع موسیقی تازه است و شاید به جز تجربه‌ی کوتاه «صفحه سنگی» نمونه‌ی دیگری از آن در ایران اتفاق نیفتاده باشد اما گمان داریم که این راهی است به سوی آینده که به زودی گشوده خواهد شد.

بنیادهای تجارت الکترونیک نیز در ایران سخت ضعیف و سست است، از طرف دیگر ما نیز فعلاً خود را از بار هزینه‌ی چاپ و اجاره‌ی دفتر و دیگر چیزها رها کرده‌ایم بنابراین مهرگانی کاملاً رایگان است. شاید در آینده راهی بیابیم تا اگر کسانی پس از مطالعه‌ی نشریه و در صورتی که مایل بودند، به ادامه‌ی این راه کمکی مالی هم بکنند. تا آن هنگام، بزرگ‌ترین یاری به مهرگانی آن است که آن را به دیگر علاقه‌مندان نیز برسانند.

یاران مهرگانی:

نرگس ذاکر جعفری

آروین صداقت‌کیش

مهشید فراهانی